

CHAPITRE VIII. — *Disposition finale*

Art. 10. Notre Ministre de la Santé publique est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Bruxelles, le 14 décembre 2006.

ALBERT

Par le Roi :

Le Ministre de la Santé publique,
R. DEMOTTE

HOOFSTUK VIII. — *Slotbepaling*

Art. 10. Onze Minister van Volksgezondheid is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 14 december 2006.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Volksgezondheid,
R. DEMOTTE

SERVICE PUBLIC FEDERAL SANTE PUBLIQUE,
SECURITE DE LA CHAINE ALIMENTAIRE
ET ENVIRONNEMENT

F. 2007 — 367

[2007/22003]

14 DECEMBRE 2006. — Arrêté royal portant exécution de l'article 17bis de la loi sur les hôpitaux, coordonnée le 7 août 1987, en ce qui concerne la fonction de chef du département infirmier

ALBERT II, Roi des Belges,
A tous, présents et à venir, Salut.

Vu la loi sur les hôpitaux, coordonnée le 7 août 1987, notamment l'article 9quinquies, inséré par la loi du 29 décembre 1990 et renuméroté par l'arrêté royal du 25 avril 1997 et par la loi du 25 janvier 1999, l'article 17bis, inséré par la loi du 19 décembre 1990 et modifié par la loi du 14 janvier 2002 et l'article 17sexies, inséré par la loi du 29 décembre 1990;

Vu l'avis du 30 août 2005 du Conseil national des Accoucheuses;

Vu l'avis du 12 janvier 2006 du Conseil national des Etablissements hospitaliers;

Vu l'avis du 20 juin 2006 du Conseil national de l'Art infirmier;

Vu l'avis de l'Inspecteur des Finances du 24 juillet 2006;

Vu l'avis 41.243/3 du Conseil d'Etat, donné le 19 septembre 2006 en application de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 1°, des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat;

Sur la proposition de Notre Ministre de la Santé publique,

Nous avons arrêté et arrêtons :

CHAPITRE Ier. — *Dispositions générales*

Article 1er. § 1er. Le chef du département infirmier, tel que visé à l'article 17bis, 1°, de la loi sur les hôpitaux, coordonnée le 7 août 1987, représente le département infirmier pour l'ensemble des questions relatives aux soins infirmiers au sein de l'hôpital et est responsable de la politique générale des soins infirmiers au sein du département infirmier de l'hôpital.

§ 2. Le chef du département infirmier facilite le développement de la politique infirmière dans l'hôpital.

§ 3. Le chef du département infirmier assure la direction journalière du personnel infirmier et du personnel soignant de l'hôpital.

§ 4. Dans le cadre de la structure du département infirmier, le chef du département infirmier peut confier à un infirmier-chef de service ou un infirmier en chef une ou plusieurs tâches ou missions qui lui ont été assignées.

Art. 2. Le chef du département infirmier dépend hiérarchiquement directement du directeur, conformément à l'organigramme de l'hôpital.

Art. 3. Pour favoriser l'intégration de l'activité infirmière dans l'ensemble des activités de l'hôpital dans le cadre des soins aux patients, le chef du département infirmier accomplit sa mission en contact étroit avec le médecin en chef et les responsables des différents aspects des activités de l'hôpital.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

N. 2007 — 367

[2007/22003]

14 DECEMBER 2006. — Koninklijk besluit houdende uitvoering van artikel 17bis van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, voor wat de functie van hoofd van het verpleegkundig departement betreft

ALBERT II, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, inzonderheid op artikel 9quinquies, ingevoegd bij wet van 29 december 1990 en vernummerd bij het koninklijk besluit van 25 april 1997 en bij de wet van 25 januari 1999, op artikel 17bis, ingevoegd bij de wet van 29 december 1990 en gewijzigd bij de wet van 14 januari 2002 en op artikel 17sexies, ingevoegd bij de wet van 29 december 1990;

Gelet op het advies van de Nationale Raad voor Vroedkunde van 30 augustus 2005;

Gelet op het advies van de Nationale Raad voor Ziekenhuisvoorzieningen van 12 januari 2006;

Gelet op het advies van de Nationale Raad voor Verpleegkunde van 20 juni 2006;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën van 24 juli 2006;

Gelet op het advies nr. 41.243/3 van de Raad van State, gegeven op 19 september 2006 met toepassing van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Minister van Volksgezondheid,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij :

HOOFDSTUK I. — *Algemene bepalingen*

Artikel 1. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement als bedoeld in artikel 17bis, 1°, van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, vertegenwoordigt het verpleegkundig departement voor alle verpleegkundige aangelegenheden binnen het ziekenhuis en is verantwoordelijk voor het algemeen beleid van de verpleegkundige verzorging binnen het verpleegkundig departement van het ziekenhuis.

§ 2. Het hoofd van het verpleegkundig departement bevordert de uitbouw van het verpleegkundig beleid in het ziekenhuis.

§ 3. Het hoofd van het verpleegkundig departement heeft de dagelijkse leiding over het verpleegkundig en verzorgend personeel van het ziekenhuis.

§ 4. Binnen de structuur van het verpleegkundig departement kan het hoofd van het verpleegkundig departement één of meerdere taken of opdrachten hem toebedeeld toevertrouwen aan een verpleegkundigediensthoofd of een hoofdverpleegkundige.

Art. 2. Het hoofd van het verpleegkundig departement is rechtstreeks hiërarchisch afhankelijk van de directeur, zoals bepaald in het organogram van het ziekenhuis.

Art. 3. Om de intergratie van de verpleegkundige activiteit in het geheel van de activiteit van het ziekenhuis te bevorderen binnen het kader van de zorg aan de patiënten, voert het hoofd van het verpleegkundig departement zijn opdracht uit in nauw contact met de hoofdgeneesheer en de verantwoordelijken van de onderscheiden aspecten van de ziekenhuisactiviteiten.

CHAPITRE II. — *Activités particulières en ce qui concerne la vision stratégique de l'hôpital*

Art. 4. § 1er. Le chef du département infirmier définit la vision stratégique du département infirmier en concordance avec la vision stratégique de l'hôpital, et veille à ce que l'activité infirmière soit en phase avec cette vision stratégique ainsi qu'avec les évolutions et les attentes de la société.

§ 2. Il a en particulier la responsabilité :

1° de développer, d'opérationnaliser et d'assurer le suivi de la politique infirmière au sein du département infirmier;

2° d'initier, de diriger, d'accompagner et d'évaluer les processus de changement;

3° de veiller à l'élaboration et à l'adaptation des procédures et méthodes de travail;

4° de contrôler les enregistrements imposés par la loi en ce qui concerne l'art infirmier;

5° de suivre et de veiller à ce que soit appliquée la législation pertinente et d'en informer les infirmiers.

CHAPITRE III. — *Activités particulières en ce qui concerne les soins*

Art. 5. § 1er. Le chef du département infirmier supervise l'organisation, la coordination, le contrôle et l'évaluation de l'activité infirmière dans l'hôpital.

§ 2. Le chef du département infirmier facilite et contrôle le travail des infirmiers-chef de service et des infirmiers en chef en ce qui concerne :

1° la fixation des objectifs par les infirmiers-chef de service et les infirmiers en chef en tenant compte de la politique infirmière au sein de l'hôpital;

2° l'offre par les infirmiers-chef de service et les infirmiers en chef d'une organisation de soins infirmiers centrée sur le patient accordant une attention particulière aux droits du patient et à l'éthique;

3° l'adaptation par les infirmiers-chef de service et les infirmiers en chef de l'organisation des soins infirmiers suivant les besoins des patients et des soins requis;

4° la qualité et la continuité des soins infirmiers.

CHAPITRE IV. — *Activités particulières en ce qui concerne la politique en matière de personnel*

Art. 6. § 1er. Le chef du département infirmier négocie avec le directeur afin de disposer du budget de personnel requis.

§ 2. Le chef du département infirmier supervise le suivi de la gestion du cadre du personnel.

§ 3. Le chef du département infirmier est chargé en particulier :

1° de la gestion des infirmiers-chef de service et des infirmiers en chef en vue de créer une ambiance de travail favorable qui incite à la collaboration effective;

2° de l'accompagnement de nouveaux infirmiers-chef de service et des infirmiers en chef;

3° du soutien, de la supervision et de l'évaluation des infirmiers-chef de service et des infirmiers en chef;

4° de l'établissement et du rapportage d'un plan d'attribution concernant la taille, la composition, le lieu et le mode d'affectation de l'équipe mobile.

CHAPITRE V. — *Activités particulières en ce qui concerne la gestion des moyens*

Art. 7. § 1er. Le chef du département infirmier négocie avec le directeur afin de disposer du budget de moyens requis.

§ 2. Le chef du département infirmier est responsable de l'utilisation optimale des moyens en vue d'assurer des soins infirmiers de qualité aux patients.

HOOFDSTUK II. — *Bijzondere activiteiten met betrekking tot de strategische visie van het ziekenhuis*

Art. 4. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement omschrijft de strategische visie van het verpleegkundig departement in overeenstemming met de strategische visie van het ziekenhuis en ziet erop toe dat de verpleegkundige activiteit afgestemd is op deze strategische visie alsook op de maatschappelijke ontwikkelingen en verwachtingen.

§ 2. Hij is in het bijzonder verantwoordelijk voor :

1° het ontwikkelen, operationaliseren en opvolgen van het verpleegkundig beleid binnen het verpleegkundig departement;

2° het initiëren, sturen, begeleiden en evalueren van veranderingsprocessen;

3° het toezien op de uitwerking en de aanpassing van procedures en werkmethoden;

4° het toezien op de uitvoering van wettelijk opgelegde registraties met betrekking tot verpleegkunde;

5° het opvolgen en het toezien op de toepassing van relevante wetgeving en het informeren van de verpleegkundigen hierover.

HOOFDSTUK III. — *Bijzondere activiteiten met betrekking tot de zorg*

Art. 5. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement superviseert de organisatie, de coördinatie, het toezicht op en de evaluatie van de verpleegkundige activiteit binnen het ziekenhuis.

§ 2. Het hoofd van het verpleegkundig departement faciliteert en controleert het werk van de verpleegkundigen-diensthouders en hoofdverpleegkundigen voor wat betreft :

1° het bepalen van de doelstellingen door de verpleegkundigen-diensthouders en de hoofdverpleegkundigen rekening houdend met het globaal verpleegkundig beleid binnen het ziekenhuis;

2° het door de verpleegkundigen-diensthouders en de hoofdverpleegkundigen aanbieden van een patiëntgerichte verpleegkundige zorgorganisatie, met bijzondere aandacht voor patiëntenrechten en ethiek;

3° het door de verpleegkundigen-diensthouders en de hoofdverpleegkundigen bijsturen van de verpleegkundige zorgorganisatie volgens de behoeften van de patiënten en de vereiste zorg;

4° de kwaliteit en de continuïteit van de verpleegkundige zorg.

HOOFDSTUK IV. — *Bijzondere activiteiten met betrekking tot het personeelsbeleid*

Art. 6. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement onderhandelt met de directeur teneinde over het vereiste personeelsbudget te beschikken.

§ 2. Het hoofd van het verpleegkundig departement houdt toezicht op het adequaat inzetten van personeel.

§ 3. Het hoofd van het verpleegkundig departement wordt belast met :

1° het leidinggeven aan de verpleegkundigen-diensthouders en de hoofdverpleegkundigen met het oog op het scheppen van een gunstig arbeidsklimaat dat aanzet tot effectieve samenwerking;

2° de begeleiding van nieuwe verpleegkundigen-diensthouders en hoofdverpleegkundigen;

3° het ondersteunen, het toezicht en de evaluatie van de verpleegkundigen-diensthouders en de hoofdverpleegkundigen;

4° het opmaken van en het uitbrengen van verslag over het toewijzingsplan met betrekking tot de grootte, de samenstelling, de concrete plaats en wijze van inzetten van de mobiele equipe.

HOOFDSTUK V. — *Bijzondere activiteiten met betrekking tot het beheer van de middelen*

Art. 7. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement onderhandelt met de directeur teneinde over het vereiste middelenbudget te beschikken.

§ 2. Het hoofd van het verpleegkundig departement staat in voor het optimaal aanwenden van de middelen met het oog op een kwaliteitsvolle verpleegkundige patiëntenzorg.

§ 3. Il a en particulier la responsabilité :

1° de la gestion et de l'affectation du budget du département infirmier;

2° de l'utilisation efficace et efficiente par les infirmiers des biens et des locaux mis à leur disposition.

§ 4. Le chef du département infirmier donne son avis sur l'acquisition de nouvelles ressources et la construction et la rénovation de l'hôpital, dans la mesure où il y a des répercussions pour les soins infirmiers.

§ 5. Le chef du département infirmier est responsable de l'évaluation financière et économique du département des soins infirmiers, en particulier en ce qui concerne :

1° le suivi du budget et des dépenses au sein du département infirmier;

2° l'analyse de l'utilisation de l'équipement et du matériel, et les répercussions, d'une part, sur la qualité des soins infirmiers, et, d'autre part, sur le coût, en vue d'une gestion efficiente du département infirmier.

CHAPITRE VI. — *Activités particulières
en ce qui concerne la formation et le développement*

Art. 8. § 1er. Le chef du département infirmier veille à ce que les infirmiers-chef de service puissent développer suffisamment leurs capacités par le biais du coaching et de la formation permanente, de sorte qu'ils disposent des connaissances, des capacités, ainsi que de la motivation nécessaires pour maintenir le niveau de qualité souhaité.

§ 2. Pour y parvenir, il prend les initiatives suivantes :

1° inventorier les besoins en matière de formation des infirmiers-chef de service;

2° inciter les infirmiers-chef de service à suivre une formation;

3° superviser et coordonner la formation des infirmiers-chef de service;

4° soutenir l'évolution de carrière des infirmiers-chef de service;

5° participer personnellement à la formation permanente.

CHAPITRE VII. — *Activités particulières
en ce qui concerne la communication et la concertation*

Art. 9. § 1. Le chef du département infirmier est responsable de la communication relative au département infirmier, de la transmission d'information et de la concertation, tant en interne qu'en externe.

§ 2. Le chef du département infirmier est plus particulièrement chargé des missions suivantes :

1° se concerter avec les infirmiers;

2° se concerter avec les infirmiers-chef de service et les infirmiers en chef;

3° se concerter avec les médecins et les paramédicaux au sein de l'hôpital;

4° se concerter avec d'autres professionnels de la santé;

5° se concerter avec les instituts de formation.

CHAPITRE VIII. — *Disposition finale*

Art. 10. Notre Ministre de la Santé publique est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Bruxelles, le 14 décembre 2006.

ALBERT

Par le Roi :

Le Ministre de la Santé publique,
R. DEMOTTE

§ 3. In het bijzonder is hij verantwoordelijk voor :

1° het beheer en de besteding van het budget van het verpleegkundig departement;

2° het doeltreffend en doelmatig gebruik van de beschikbare goederen en ruimten door de verpleegkundigen.

§ 4. Het hoofd van het verpleegkundig departement brengt advies uit over de aanschaf van nieuwe hulpmiddelen en de bouw en renovatie van het ziekenhuis voor zover het een weerslag heeft op de verpleegkundige zorg.

§ 5. Het hoofd van het verpleegkundig departement is verantwoordelijk voor de financiële en economische evaluatie van het verpleegkundig departement, in het bijzonder met betrekking tot :

1° de opvolging van het budget en de uitgaven binnen het verpleegkundig departement;

2° de analyse van het gebruik van uitrusting en materiaal, alsook de weerslag hiervan op de kwaliteit van de verpleegkundige zorg enerzijds en op de kostprijs anderzijds met het oog op een efficiënt beheer van het verpleegkundig departement.

HOOFDSTUK VI. — *Bijzondere activiteiten
met betrekking tot de opleiding en de ontwikkeling*

Art. 8. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement ziet erop toe dat de verpleegkundigen-diensthoofden hun capaciteiten voldoende kunnen ontwikkelen via coaching en permanente vorming zodat zij over de nodige kennis en vaardigheden beschikken alsook over de nodige motivatie om het gewenste kwaliteitsniveau op peil te houden.

§ 2. Om dit mogelijk te maken, neemt hij volgende initiatieven :

1° inventariseren van de nood aan vorming bij de verpleegkundigen-diensthoofden;

2° stimuleren van de verpleegkundigen-diensthoofden tot het volgen van een vorming;

3° toezien op en coördineren van de vorming van de verpleegkundigen-diensthoofden;

4° ondersteunen van de loopbaanontwikkeling van de verpleegkundigen-diensthoofden;

5° zelf deelnemen aan permanente vorming.

HOOFDSTUK VII. — *Bijzondere activiteiten
met betrekking tot de communicatie en het overleg*

Art. 9. § 1. Het hoofd van het verpleegkundig departement staat in voor de communicatie betreffende het verpleegkundig departement, de informatie-doorstroming en het overleg zowel intern als extern.

§ 2. Meer in het bijzonder heeft het hoofd van het verpleegkundig departement volgende opdrachten :

1° overleg plegen met de verpleegkundigen;

2° overleg plegen met de verpleegkundigen-diensthoofden en de hoofdverpleegkundigen;

3° overleg plegen met de artsen en paramedici binnen het ziekenhuis;

4° overleg plegen met andere gezondheidswerkers;

5° overleg plegen met de opleidingsinstituten.

HOOFDSTUK VIII. — *Slotbepaling*

Art. 10. Onze Minister van Volksgezondheid is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 14 december 2006.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Volksgezondheid,
R. DEMOTTE